

Vak	Maatschappijwetenschappen
Thema	Politieke besluitvorming (katern)
Klas	Havo 5
Datum	december 2012

Hoofdstuk 7 Knelpunten en oplossingen

7.1 Politieke cultuur in Nederland

De democratie is ontstaan in het Griekse Athene, ongeveer 2.500 jaar geleden.

De Atheense staatsman Pericles stelde destijds dat democratie moest voldoen aan twee essentiële voorwaarden:

- * burgers moeten belangstelling hebben voor de politiek
- * de politiek moet het vertrouwen hebben van de burgers

Tegenwoordig is er in Nederland kritiek op het functioneren van de politiek en er zou een groeiende kloof zijn tussen burgers en politiek.

7.1.1 Wat is politieke cultuur?

politieke cultuur het geheel van waarden, normen, opvattingen, houdingen en verwachtingen in de samenleving van de politiek

- Daarbij kan het gaan om:
- **de inhoud van het overheidsbeleid**
voor welke problemen moet overheid oplossingen zoeken?
 - **het politieke proces**
verhouding tussen burgers en politici, vertrouwen en acceptatie van besluiten
 - **de rolvervulling van de politieke actoren**
de mate compromisbereidheid bij politici
 - **de politieke beleving bij burgers**
verbondenheid met of afkeer van het politieke establishment [= gevestigde orde]

Overheersende tendens in de Nederlandse politiek: overleg plegen en harmonie zoeken

poldermodel de vorm van overleg [→ streven naar consensus] over beleid en regelgeving tussen verschillende belangenorganisaties, hun koepels en de overheid. [vb. loonmatiging in ruil voor sociale zekerheid]

7.1.2 Ontwikkelingen in de politieke cultuur

jaren '50	sterke verzuiling met grote groepsverbondenheid
consensuspolitiek
compromisbereidheid
jaren '60 + '70	ontzuiling
versterking van het individualisme
democratisering gezag wordt ter discussie gesteld
polarisatie uitdiepen van ideologische tegenstellingen
emancipatiebewegingen
instroom van immigranten
jaren '80 + '90	hernieuwde samenwerkingsbereidheid ivm langdurige econ. crisis
herbezinning op de rol van de overheid en de verzorgingsstaat
neoliberalisme marktdenken staat meer centraal
→ poldermodel

na 2000

kritiek op het functioneren van de overheid m.b.t.
problemen van de multiculturele samenleving
de toenemende marktwerking
de versobering van de sociale zekerheid
de toenemende Europeanisering

kritiek op de “oude” politiek van compromissen leidt tot
*** ontstaan van nieuwe politieke groeperingen en**
*** verharding van de politieke debat**

**politieke establishment [“de oude partijen”] verliest veel
aanhang**

7.2 Knelpunten in de politiek

7.2.1	Regering wordt niet gekozen	Kiezers kunnen geen minister-president kiezen Kiezers hebben geen invloed op de samenstelling van de regering Kiezers stemmen niet over wetsontwerpen
7.2.2	Dictatuur van het regeerakkoord	Door het sluiten van een regeerakkoord [zie: 4.1.1] is het heel moeilijk voor de gekozen volksvertegenwoordigers om een onafhankelijke keuze te maken Er is te veel monisme en te weinig dualisme [zie: 4.4]
7.2.3	Ongelijke toegang	Volksvertegenwoordigers komen niet gelijkkelijk uit alle sociale lagen en alle delen van Nederland Politiek is moeilijk te begrijpen door de ambtelijke (vak)taal [= jargon], procedures en details
7.2.4	Afnemende invloed van parlement	Door het regeerakkoord kunnen de kamerleden van de regeringspartijen nauwelijks tot geen eigen afwegingen maken Parlement heeft vaak informatieachterstand Controlerende taak van het parlement “holt uit”
7.2.5	Minder autonomie	Door internationale samenwerkingsverbanden [bijv. VN, EU] neemt de eigen zeggenschap over allerlei zaken in het eigen land af
7.2.6	Niet-representativiteit	Verkiezingsbeloften worden niet nagekomen door de politieke noodzaak om over allerlei politieke thema's compromissen te sluiten met andere partijen, waardoor veel kiezers zich niet meer herkennen in de standpunten van een politieke partij [alleen door coalitievorming is er een meerderheid te vormen om te regeren]
7.2.7	Te veel bureaucratie	Er is sprake van: - te veel regelgeving op allerlei terreinen - besluitvormingsprocedures zijn ondoorzichtig - besluitvormingsprocedures duren (te) lang - de wetgeving is (nodeloos) ingewikkeld - er is sprake van verkokering en tunnelvisie [te weinig coördinatie / afstemming] - de ambtenarij is erg groot en complex - weinig doelmatigheid / efficiëntie [wordt het doel bereikt met de minste middelen?]

7.3 Beperkte politieke participatie

In 1970 is de opkomstplicht bij verkiezingen afgeschaft. Sindsdien is het opkomstpercentage gedaald.

Hoogste opkomst → bij verkiezingen voor de Tweede Kamer

Laagste opkomst → bij verkiezingen voor het Europees Parlement

Een lage opkomst bij verkiezingen is om een aantal redenen ongewenst:

- * geen goede afspiegeling van de opvattingen die er zijn onder de bevolking
- * representativiteit van de gekozen bestuurders komt in gedrang
- * legitimiteit [= de wettige basis] van het bestuur wordt minder

7.3.1 Politiek actief of politiek passief

Reactiemogelijkheden van burgers op de politieke besluitvorming:

politieke interesse = politieke participatie [zie 7.3.2]

politieke desinteresse kan voortkomen uit:
- grote tevredenheid
- het niet begrijpen van de politiek
[geen voordeel zien / door hond of kat gebeten worden]

7.3.2 Het belang van participatie

Politieke betrokkenheid [= participatie] is belangrijk voor een goed functionerende democratie.

electorale participatie

- stem uitbrengen
- lid worden van politieke partij en daarin actief worden
- deelnemen aan campagne voor politieke partij

niet-electorale participatie

- lid worden van belangengroep
- actie voeren
- mening in publieke debat verkondigen
- contacten leggen
met ambtenaren, bestuurders, volksvertegenwoordigers, belangenorganisaties, massamedia

7.4 Politieke vernieuwing

7.4.1	Invoering referendum	Voordeel: tussentijdse opvatting van de kiezers Nadeel: hoe ingewikkelde kwesties terugbrengen tot ja/nee
7.4.2	Rechtstreekse verkiezing van de minister-president	Voordeel: verhoogde politieke betrokkenheid bij kiezers Nadeel: te veel nadruk op persoonlijke uitstraling
7.4.3	Rechtstreekse verkiezing van de burgemeester	Voordeel: verhoogde politieke betrokkenheid van kiezers Nadeel: hoe maakt burgemeester verkiezingsbeloftes waar?
7.4.4	De net gekozen leden van de Tweede Kamer kiezen de formateur	Voordeel: kiezers meer [indirecte] invloed op coalitievorming
7.4.5	Afschaffen van de Eerste Kamer	Want leden van de Eerste Kamer volgen bijna altijd de besluitvorming van hun partijgenoten in de Tweede Kamer
7.4.6	Invoering kiesdrempel	Voordeel: minder kleine politieke partijen in parlement Nadeel: doet afbreuk aan representativiteit
7.4.7	Uitbreiding bevoegdheden van het parlement	Door ambtelijke ondersteuning te bieden bij het voorbereiden van initiatiefwetsvoorstellen vanuit de TK
7.4.8	Invoering nieuw kiesstelsel: meerderheidsstelsel of districtenstelsel	Daardoor zou een sterkere band tussen kiezers en gekozene ontstaan, omdat die gekozen is in "het eigen" district